

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

Interviu su Vidu Mačiuliu. 45-eri metai su žurnalistika

2012-11-10

ŽURNALAS: LITERATŪRA IR MENAS

TEMA: Interviu

AUTORIUS: Deimantė Daugintytė

DATA: 2012-11

Interviu su Vidu Mačiuliu. 45-eri metai su žurnalistika Deimantė Daugintytė

Vidas Mačiulis – televizijos žurnalistas, Lietuvos žurnalistų sąjungos Kauno apskrities skyriaus valdybos pirmininkas. Apie dalyvavimą projekte AKIM, jo ilgametę veiklą žiniasklaidoje, dabartinės žurnalistikos padėtį domėjosi **Deimantė Daugintytė**.

Dalyvaujate projekte „Aukštosios kultūros impulsai mokykloms“ (AKIM). Kuriose mokyklose lankėtės, kokius mokinius sutikote ir kuo jie domėjosi? Kaip vertinate jaunosios kartos pilietinį pasirengimą, jų socialinį aktyvumą?

Per keturias dešimtis žurnalistinės veiklos metų AKIM projektas pirmąkart privertė mane susitikti su gimnazistais ir vidurinių mokyklų vyresniųjų klasių auklėtiniais. Tai lyg skolos grąžinimas už tai, kad man gyvenime padėjo apsispręsti, pasirinkti, pasiekti. Kulautuvos vidurinėje mokykloje, kurią aš baigiau, kasmet lankydavosi daug kūrybinių žmonių, besigydančių TUB sanatorijoje. Tuometinio Lietuvos radijo ir televizijos diktorius Vytauto Kybarto įtaigūs žodžiai apie darbą ir gyvenimą, jo skaitomos eilės – įkvėpė ir paskatino mokykloje rengti vietines radijo valandėles, fotografuoti, net suvaidinti rajoninio laikraščio korespondento rolę V. Miliūno pjesėje „Į pakalnę“, paskui baigti žurnalistikos mokslus. Štai dėl ko su noru ir įkvėpimu skubėjau į AKIM pamokas.

Pirmiausia pasiekiau Skuodą, „pamirštą“ Žemaitijos kampelį, nes Plungės sankryžoje yra nuorodos tik į Mažeikius, Šiaulius ir Palangą. Tačiau jau per pirmąją pamoką supratau, kad internetinėje Lietuvoje nėra ir negali būti provincijos. Ir mieste, ir kaime gyvena tokie patys smalsūs moksleiviai, kuriems nesvetima yra meninė kūryba ir jos autoriai. Po teminės pamokos „Moksleiviškos žurnalistikos laisvė ir atsakomybė, moralinių ir etinių nuostatų pažeidimas ir kaip jų išvengti“, erdvioje Pranciškaus Žadeikio gimnazijos salėje visą valandą, jau dalyvaujant dviems šimtams skuodiškių (kaip vėliau ir Alytaus „Šaltinių“ pagrindinėje mokykloje), diskutavome apie kūrybą,

žmogiškąsias vertybes, žinių siekimą, gerumo ir atkaklumo saviugdymą jaunystėje. Įdomus ir malonus reiškiny: žinomų žmonių vardais pavadintose šalies švietimo įstaigose vyrauja labai kūrybinga dvasia.

Panevėžio Juozo Miltinio gimnazijoje, Igliaukos Anzelmo Matučio ir Klaipėdos Vydūno vidurinėse mokyklose AKIM pamokų metu buvo rintis ir susikaupimas, aktyvus bendravimas. Moksleiviai nori ir yra pasiryžę siekti profesinių aukštumų. Klaipėdos Rublio pagrindinės mokyklos dešimtokai, kurie yra įvairių tautybių, tačiau taisyklingai, be akcento kalba lietuviškai, po „žurnalistinės pamokos“ ilgai „konsultavosi“, kaip ir kur jiems geriau siekti režisieriaus, žurnalisto ar dailininko profesijos. Smalsūs ir Širvintų rajono Bartkuškio pagrindinės mokyklos moksleiviai, kurių pusė yra lenkai. Tačiau tautinės nesantaikos, kaip teigė mokyklos direktorė, nėra nei mokykloje, nei aplinkiniuose kaimuose ir gyvenvietėse. Tik politikai, jeigu reikia, „ieško ir randa“ negatyvių apraiškų.

Baigęs žurnalistikos studijas likote šioje srityje. Kuo patraukė šio darbo specifika? Ar nemąstėte išbandyti kitų sričių?

Konkrečiais pavyzdžiais jaunesiems pamokos dalyviams siūlau profesiją rinktis ne pagal tėvų siūlymus ar savus išskaičiavimus, kur bus galima daugiau uždirbti, bet pagal sielos ir širdies šauksmą. Tas vidinis žmogaus balsas (gal tai ir yra pašaukimas) – niekada nesuklys, o jo pakuždentas kelias bus įveiktas, ir nebus sunku, o malonu ir gera juo eiti. Iš dvidešimties Vilniaus universiteto Kauno fakultete pradėjusių studijuoti žurnalistiką, profesionalais liko vos trys. Vieni iš karto suprato, kad ta profesija ne jiems, kiti – neišlaikė universitetinių mokslų ar gamybinės praktikos reikalavimų, treči paliko redakcijas dėl materialinių išskaičiavimų, nes kitur „valdišką“ buvo galima greičiau gauti...

Tik to pašaukimo, gimusio mokyklos suole dėka, po kelių mėnesių sukaks keturiasdešimt penkeri, kai aš, kaip ir žmona, gyvename su žurnalistika. Trejus metus palikau Kauno rajono laikraštyje, trisdešimt penkerius – Lietuvos televizijoje, o pastarąjį dešimtmetį – prodiuserinėje „Ketvirtojoje valdžioje“. Nesutaupiau tūkstančių, nepasistačiau namo, bet esu turtingas ir laimingas, nes žurnalistikos dėka daug pamatyta, patirta, sutikta, išmokta. Gal kai kam ir kasdienio kūrybinio darbo vaisiai patiko? Ypač Atgimimo laikų žurnalistika, kai Lietuvos televizijoje penkerius metus su kolegomis rengiau autorinę publicistinę laidą „Sekmadienio rytą“. Tikrai tautišką programą kūrėme ne pagal nurodymus „iš viršaus“, bet pagal savo įsitikinimus ir supratimą. Buvo daug gėrio ir drąsių mūsų tautos istorijos pavyzdžių. Tada visi buvome vieningi, tūkstančiai rinkosi į mitingus, niekas niekam nieko nepavydėjo. Priešingai, be akcijų, savanoriškai žmonės aukojo pinigus Sąjūdžiui, nešė į labdaros įstaigas maisto produktus ir rūbus.

Po 1991-ųjų sausio 13-osios įvykių, kai į Kauną persikėlė ir Lietuvos televizija, žmonės dovanojo vaizdo kasetes, net videokameras, kad būtų su kuo ir kur įamžinti tą istorinį laiką, atnešusį Lietuvai Laisvę ir skaudžius praradimus. Tačiau greitai mes ėmėme prarasti tautinę vienybę. Jeigu žurnalistas paruošia pokalbį su vienu, jį vadina „dešiniuaju“, kalbina eteryje kitus – jis jau kairiuju „pakalikas“. Nejučiom gimė „savi“ ir „svetimi“, „gerieji“ ir „blogieji“, priklausomai nuo to, kam žiniasklaida tarnauja... 1992-ųjų vasarą, rinkimų į Lietuvos Seimą dieną, iš Kauno buvo parodyta paskutinė

televizijos laida „Sekmadienio rytą“.

Būtent tada pasirinkote sporto žurnalistiką? Ar tikrai sportas vienija, teikia vienybės jausmą tautai?

Ir taip, ir ne. Tarybinės Lietuvos metais svarbiausia užduotis žurnalistams buvo socialistinis lenktyniavimas ir jų spartuolių, penkmečio planų bei partijos politikos propaganda. Kultūra, menas, net ir profesionalusis sportas žiniasklaidai buvo trečiaeilis dalykas. Todėl kaip gaivaus oro gurkšnis auksinio „Žalgirio“ laikais Kauno sporto halėje prieš krepšinio rungtynes, pertraukų metu ir joms pasibaigus mano ruošti „Taim-aut“ pokalbiai. Juos lygiai prieš dvidešimt metų pakeitė autorinė laida Lietuvos televizijoje – „Krepšinio pasaulyje“. Prieš 90 metų Lietuvoje pradėtas žaisti krepšinis buvo ir liko tautą vienijanti sporto šaka. Pradedant Lietuvos vyrų krepšinio rinktine, kuri 1937 ir 1939 metais iškovojė Europos meisterių vardus, 1985–1987 metais, kai „Žalgiris“ parklupdė Maskvos CASK krepšininkus – karininkus ir triskart tapo tuometinės didžiosios valstybės nugalėtojais, ir baigiant 2003 metais, kai trečiąkart Lietuvos vyrai Stokholme laimėjo Europos čempionatą – vėl išaukštinę savo gimtinę. Ir dabar oranžinio kamuolio didžiavyrai labiausiai pasaulyje primena Lietuvą. Krepšinis buvo, yra ir liks savotiška mūsų tautos vizitine. Laisvos Lietuvos žaidėjai ir treneriai pasklido po pasaulį, o mes priimame užsieniečius. Sportas negali suartinti tautų. To įrodymas – vietinės „Žalgirio“ ir „Lietuvos ryto“ varžybos, jų pergalės ar pralaimėjimai kiekvieną kartą supriešina kauniečius ir vilniečius.

Pastaruoju metu pasigirsta nusivylimo gaidelių, esą siekiama vien skandalingai pranešti apie įvykius, tvyro konkurencija tarp žiniasklaidos atstovų. Ką pats manote apie dabartinę žurnalistiką? Ar skaitydamas / klausydamas žurnalistų parengtų laidų neįjaučiate agresijos, noro žūtbūt sukirsti, pabrėžti neigiamus dalykus?

Mūsų žiniasklaida lyg tas vilkšunis, kuris buvo pririštas prie būdos ir tik lojo, kol nenutrūko nuo grandinės. Tada puolė ir kando visiems iš eilės. Lietuvos žurnalistai, 50 metų tarnavę vienai partijai ir vienai tiesai, nepriklausomoje Lietuvoje pasijuto ne tik informatoriais, bet ir tyrėjais, advokatais, prokurorais, teisėjais viename asmenyje. Spauda, radijas ir televizija tapo privatininkų, kuriems svarbūs ir savi interesai, verslu. Kuo toliau, tuo mažiau yra objektyvios ir visapusiškai gyvenimą atspindinčios žurnalistikos. Norint suprasti tiesą, reikia žiūrėti ne vienos, o penkių televizijų ruošiamas ir transliuojamas žinių laidas, skaityti kelis laikraščius. Apskritai, šios profesijos tęsėjais jau tampa ne profesionalūs žurnalistai, o tuščiagalvės, svetimus tekstus išmokusios „pupytės“ arba aktoriai. Todėl ir televizijos rodo ne žmogų ir duoną kasdienę, bet bruka suvaidintus reginius, pramogas. Ir dar visą nusikaltimų technologiją: nuo vagysčių, prievartavimų iki korupcijos, savižudybių ir žmonių skerdynių. Ir spaudoje, ir eteryje nebeliko gerų naujienų informacijų, nes jos nedidina tiražų ir reitingų. Gėris, grožis, žmonių tikėjimas, jų viltis ir meilė išnyko iš žurnalistų kūrybos. Visi žanrai suplakami į vieną, nesupranti, kur žinia ar nuomonė, pažeidžiama elementari žurnalistinė etika. O visagalis internetas ne tik sveikus, bet ir ligotus tautiečius padarė... komentatoriais. Nors nesugeba, bet rašo, ką nori ir kaip nori, visus ir viską niekina, net ragina neteisėtiems veiksams. Ir nė vienas tinklapis už tokią internautų kūrybą neatsako, šmeižikus retai nubaudžia teisėsauga. Ir riedam į pakalnę, nors turime ausis ir akis, bet esame kurti ir akli žurnalistai, nes kaip tarybiniais laikais vėl vykdom žiniasklaidos savininkų ir jų statytinių užsakymus,

tenkinam jų norus, taip prarasdami savo sąžinę.

Nežinia, kas ir kada pakels mūsų šalies žurnalistiką į naujas aukštumas. Gal tie, kurie išvyko studijuoti užsienin ir sugrįš gimtinėn su kitokiu požiūriu į žurnalistiką? Gal tie, kurie dabar dalyvauja pamokose „Aukštosios kultūros impulsai mokykloms“? Jie kol kas tik stebi, žiūri, klauso, bet gal greitai su kūrybiniu polėkiu lėks paskui savo savo svajonių paukštę, o ją sugavę – žvelgs į gyvenimą kitaip nei mano karta. AKIM pamokų dalyviai, kiekvieną kartą iš kūrybos žmonių dovanų gavę po tušinuką ir bloknotą, tuščiam lapui pirmiausia ir įrašo savo svajonės, kurios sieks gyvenime, vardą...